

mest antydningssvis de lidt kedelige forhold på »Lunden« under krigen. Det er klart, at i en tid med overdreven penge- rigelighed og livlig sortbørs var travmil- jøet udsat. Her kunne penge vaskes hvide, og her var mennesker, der var positive over for begrebet omsætning af enhver art. Det kan ikke skjules, at folk fra kødbranchen og nogle vogn- mænd blandt hesteejerne havde mulig- hed for at lave usædvanlige forretning- er, ligesom andre gæster var værnema- gere. I det væsentlige lykkedes det dog i det lange løb at holde de unationale elementer nede. Ettrup skriver ikke meget om det, hvad man godt kan for- stå; her ville være stof til en hel bog af en anden karakter. Den, der gerne vil vide lidt mere om det ulovlige bookma- kerer, får heller ikke så meget ud af den- ne bog.

Flemming Ettrup har en meget sik- ker hånd og smag, når stortrænerne præsenteres. Det forekommer helt rig-

tigt at fremhæve Gerhard Petersen bå- de af menneskelige og professionelle grunde, mens spradebassen Mark Ing- dam behandles skånsomt. For skån- somt behandles legenden Koster. Han var for hård ved dyrene, hvad Ettrup desværre har ret i ikke vakte nogen større opsigt i samtiden; selv den mun- tre Sofus Sørensen faldt i den grøft, hvad bogen også giver et eksempel på.

Travelskabet står bag denne seriøse fremstilling af sportens historie og ud- sender den til en meget billig pris, selv om den er trykt på fint papir og inde- holder mange og gode illustrationer. De mest bemærke sesværdige blandt disse er nogle fremragende, tidstypiske fotografier fra »Lunden«, taget af apo- teker Knud Thønnesen i Ordrup om- kring århundredskiftet. De tilhører den lokalhistoriske samling i Gentofte.

Ib Gejl

## HÅNDBØGER OG HJÆLPEVIDENSKABER

*Skatkisten. Arkivalier og historier fra landsarkivet.* (Udgiverselskabet ved Landsarkivet for Nørrejylland, 1991). 141 s.

Arkiverne er nødt til at markere sig og informere om, hvilken funktion de i grunden udfylder i samfundet, og hvad samfundet kan bruge arkiverne til. Det er da også formålet med nærværende publikation.

Og, lad det være sagt straks. Det kan næppe gøres bedre. Det er ikke et til- fældigt påfund, Landsarkivet har taget men, sådan set et led i en tradition. I 1966 udgav det nørrejyske landsarkiv Jyllands brevkiste i anledning af institu- tionens 75 års jubilæum, men den var

anderledes i sin opbygning, idet den be- stod af få, men til gengæld længere ar- tikler, og den henvendte sig vel nok især til den lærde verden.

Denne gang er det institutionens 100 års jubilæum, der er den direkte anled- ning til udsendelsen af den nye skatki- ste. Og en sand skatkiste, er det blevet. Bogen er ikke længere alene rettet mod universitetsverdenen, men mod den brede og stadig større brugergruppe uden dog at svinge den gamle målgrup- pe. Ideen har været på et enkelt opslag at fortælle en historie med udgangs- punkt i enkelte arkivalier, og det er der på den måde blevet omkring 65 histo- rier ud af.

Læseren kommer langt omkring. Der

indledes med at fortælle om opførelsen af landsarkivet, og udgangspunktet er naturligvis her landsarkivets eget arkiv. Længere fremme i bogen fortælles om Stænderforsamlingen i Viborg, der er opslag i en politiprotokol fra Kolding og fra Randershandskemagernes laugsarkiv følger læseren en hattemagers svendevandring ud i Europa. Fra toldarkiverne følger vi en toldkrydser og fra samme arkiv fortælles om de spændende stemplingsprotokoller, der rummer ikke blot lokal tekstilhistorie, men også indeholder træk til tekstilhandelens historie. Der er naturligvis også prøver på landbohistorie med eksempler fra bondedagbøger og hoveriprotokoller. Der er et kikk i en fængselsprotokol fra Horsens og prøver på jernbanearkivalier fra Kjellerup-Rødkjærso privatbane. Af andre trafik anlæg kan læseren se prøver fra landsarkivets kortsamling, konkret 1846-linieføringen af vejen fra Viborg til Randers.

Der er mange andre eksempler i den righoldige bog: Prøver på vielsesattester, jordemoderprotokoller, opslag fra borgerskabsprotokollerne eller fra sundhedskommissionen og forligskommissionsarkiverne.

Ideen med bogen er fremragende: Gennem en »god historie« kan læseren få en vis indføring i de mangeartede arkivfunds og dermed få interesse i også at benytte disse til sine egne mere eller mindre ambitiøse arkivstudier. Ideen har nemlig været, at arkivalierne gengives i opslaget, almindeligvis fulgt af et eller flere billeder. I modsætning til den ældre Brevkiste, er den nye jubilæumsbog helt i farver. Det betyder, at arkivalierne bliver lettere at læse og står mere levende. De forskellige blæktyper, protokolstreger samt de mangeartede papirkvaliteter kan ganske simpelt ikke undgå at fange læserens interesse. Gengivelserne er tilmed så skarpe, at læseren selv direkte kan afprøve sin ev-

ner som læser af den gotiske skrift fra slutningen af middelalderen frem til vort eget århundrede. Der er næppe tvivl om, at landsarkivets fotografer har gjort sig umage for at få det bedste ud af arkivalierne bl.a. gennem forsigtig brug af farvede underlag, der spiller sammen med de forskellige papirkvaliteter uden at stjæle helhedsbilledet.

Der er kun enkelte kritiske bemærkninger til den fornemme udgivelse: Der mangler en indholdsfortegnelse til at binde de mangeartede artikler sammen. Der kunne evt. også have været lavet et register, så bogen direkte kunne bruges som eksempelsamling på de forskelligartede arkivgrupper, som landsarkiverne indeholder. Det kunne have gjort bogen bedre egnet til studieformål. Man må nemlig ønske for arkiverne, at den må vinde stor udbredelse, idet den vil være særdeles velegnet til studiekredse, der evt. forbereder et besøg på et landsarkiv.

Man kan næppe forestille sig en bedre propaganda for arkivernes skatte, end netop udsendelsen af Skatkisten.

Henrik Fode

*Forskning i Statens Arkiver.* Bibliografi over bøger og afhandlinger skrevet af arkivarer ved Rigsarkivet, landsarkivarerne og Erhvervsarkivet i deres forskningstid og udgivet 1980-89. Ved Ole Degn, (Rigsarkivet – C. E. C. Gad, 1991). 118 s.

Mange offentlige institutioner føler i disse år nedskæringspresset fra statsmagten og får travlt med at retfærdiggøre deres eksistens og vise, at staten faktisk får noget ud af de mange penge, som på skatteydernes regning postes i foretagendet. Det er selvfølgelig vigtigt, og selv om det ind imellem kan forekomme lidt overgear og måske nok så meget med sigte på en intern mental-